

Egy volt debreceni ezredes, Fadlallah el Hedad Mihály élete

Néhány héttel ezelőtt egy 1902-es eseménynek kerestem nyomait a korabeli debreceni sajtóban. Így került a kezembe, pontosabban a mikrofilm nagyítója alá, a Debreczen című lap január 15-i száma. Ebben ugyan nem találtam információt az általam keresett eseményre, de megakadt a szemem a Napi hírek rovatban az Egy volt debreceni ezredes Arábiában című cikkben. Ebben talákoztam először Fadlallah el Hedad Mihály nevével.



1. A Debreczen 1902. január 15-i számának részlete. Forrás: Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helytörténeti- és Fotótára. Fotó: Topor István

Az írás és annak főhőse felkeltette az érdeklődésemet. Így elkezdtem kutatni: ki volt ez a különös nevű és életű ember?

A források születésének idejét és gyermekkorának eseményeit olykor egymásnak ellentmondóan beszélik el. Egyesek születési idejét pontosan megadják. Ezek szerint 1843-ban látta meg a napvilágot Szíriában Bet Shabab¹ községben maronita² keresztény családban. 9 éves, amikor édesanyját, 11 pedig, amikor apját elveszíti. A 19. század közepén fölerősödött a keresztények üldözése, drúz és síta vallási szélsőségesek gyakran tömegével gyilkolták le az itt élő keresztényeket. Valószínű, hogy a családnak előlük kellett Bejrútba menekülnie. Nagyszülei gondoskodtak róla, de ezektől egy év múlva – tudtuk nélkül – Damaszkuszba szökött, ott élő nagybátyjához. 1857-ben itt csatlakozott az Osztrák – Magyar

¹ Bet Shabab 600 méter magasságban található a Libanon hegyen, Beiruthtól 24 kilométerre.

² Szent Maron remetéről nevezett szír keresztények. Az Orontész folyó torkolatának közelében élő szírek az 5. században monostort építettek Maron remete sírja fölött. A szerzetesek a katolikus hit iránti hűségükről voltak ismertek. Az arab fenyegetés miatt a 8. század elején az antiochiai pátriárka áttelepült Konstantinápolyba. A szerzetesek így vezető nélkül maradtak, ezért új pátriárkát választottak és fölszenteltették. Ekkor született meg a maroniták közössége. Forrás: <http://lexikon.katolikus.hu/M/maronit%C3%A1k.html>

Monarchia lóvásárlás céljából ott tartózkodó ezredesének, Brudermann Rudolfnak (több helyen Rezsőként szerepel) az expedíciójához, és velük érkezett Triesztbe.

Más források szerint születési idejét csak megbecsülni tudjuk. A Brudermann-féle expedícióhoz csatlakozásának idején 13-15 év körül lehetett. A szülei halálára vonatkozó rész is ellentmondásosnak tűnik az előbb vázoltakhoz képest, ebben ugyanis az áll, hogy 1857-ben, „a forrongó Keleten rosszat sejtő apa az ifjú maronita Nagelt, felhasználván a Brudermann-féle szállítmány nyújtotta lehetőséget, a vérfürdő elől menekítette Európába, ahol elérhetetlenül távol ugyan, de mégis életben marad.”³ Hogy szülei mikor és hol haltak meg, nem tudjuk.

A Damaszkuszban tartózkodó Brudermann a megvásárolt lovakat Fadlallah nagybátyjának lakása közelében egy istállóban helyezte el. A sudár termetű, érdeklődő fiú sokat eljárt a szép lovakban gyönyörködni. Olasz nyelvismeretének köszönhetően hamar összebarátkozott a többnyire olaszokból álló expedíció katonáival. Az ezredes felfigyelt a fiúra és felajánlotta neki, hogy szívesen magával vinné, és ha nem tetszik neki az új hely, két év múlva visszatérhet szülőföldjére. A fiú ráállt az alkura és Bejrútig el is jutott az expedícióval. Itt azonban nagybátyja utána ment és visszavitte. Ám rövidesen a megvásárolt lovakat szállító Lucia nevű osztrák hadihajóra szökött. A Lucia 1877. július 22-én kötött ki Triesztben. Prestanek községben I. Ferenc József megszemlélte a hozott lóállományt. Itt pillantotta meg a kis arab fiút. Hogy igaz-e a legenda, miszerint a lovászfűk sujtásos, magyar egyenruháját és kardját is viselő fiú rácsapott a kardját megérintő uralkodó kezére, nem tudjuk. Minden esetre ez a szájhagyomány útján terjedő legenda készítette arra Kiszél Attilát, hogy A császár keze című színművét megírja. A darab ősbemutatója 2015-ben volt a győri Kisfaludy Színházban. Tény, hogy a császár és király utasítására a legényke a kincstár költségén kadétiskolába került. A fiú hamar megtanult magyarul, s maronita vallásáról áttért a római katolikus hitre. Először a Negle vezetéknevet viselte (Mihály arabul Nachl), és csak később vette föl eredeti arab családi nevét: Fadlallah el Hedad, a korábbi vezetéknevét pedig keresztnévként használta. Így lett a teljes neve Fadlallah el Hedad Mihály.

1865. decemberében avatták tisztté. 1871-ben a mezőhegyesi méneshöz került, ahol a következő évben főhadnaggyá léptették elő. 1879. novemberében századossá nevezték ki és Székesfehérvárra került. Innét saját kérésére 1883-ban a debreceni méntelep turia-remetei osztályparancsnokságát vette át⁴. 1885. október 1-jétől ő lett a debreceni méntelep első parancsnoka.⁵

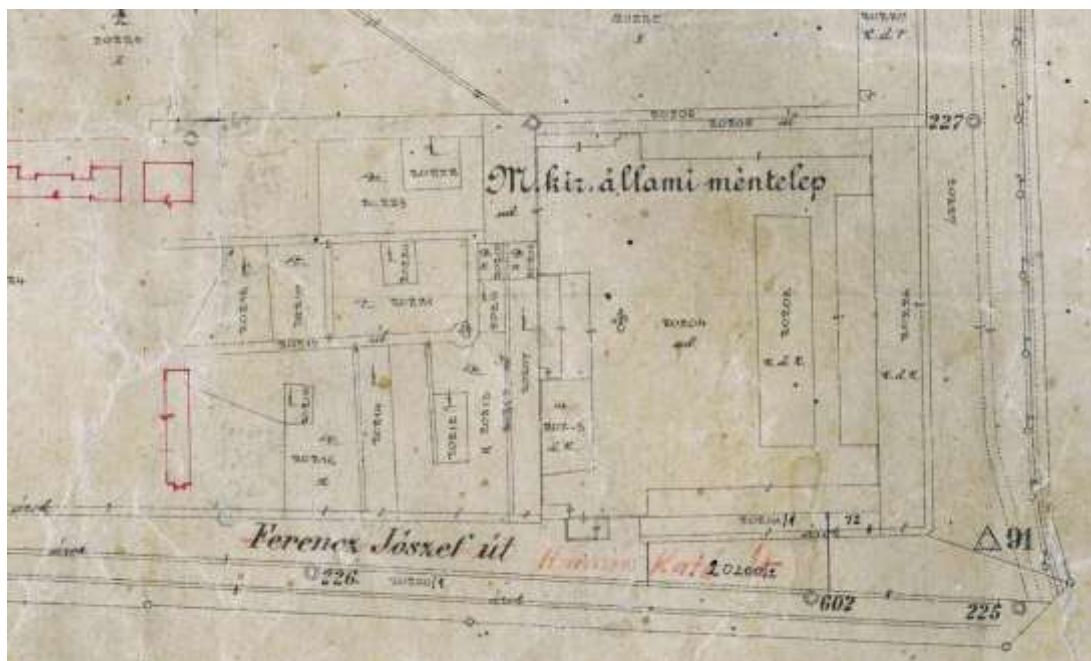
Jelentős eseménye volt Debrecennek a méntelep épületének 1874-es átadása. A több épületből álló együttest a cívisváros egyik legjelentősebb építésze, Vecsey Imre tervezte.⁶

³ Dr. Hecker Walter: A bábolnai arab ménés.

⁴ Turia-Remete, kisközség Ung vármegye bereznai járásában.

⁵ Vö. Hetey Sándor György: Debrecen város törzsménésének története 1944-ig.

⁶ Nevéhez fűződik több debreceni malom, részben a Csokonai Színház, továbbá az egykori Fehérló Szálló építése is.



1. 2. A Magyar Királyi Méntelep kataszteri térképe. Ma a Füredi és Böszörményi út kereszteződésénél található.
Forrás: DMVJ Polgármesteri Hivatal Mikrofilm Adattára⁷



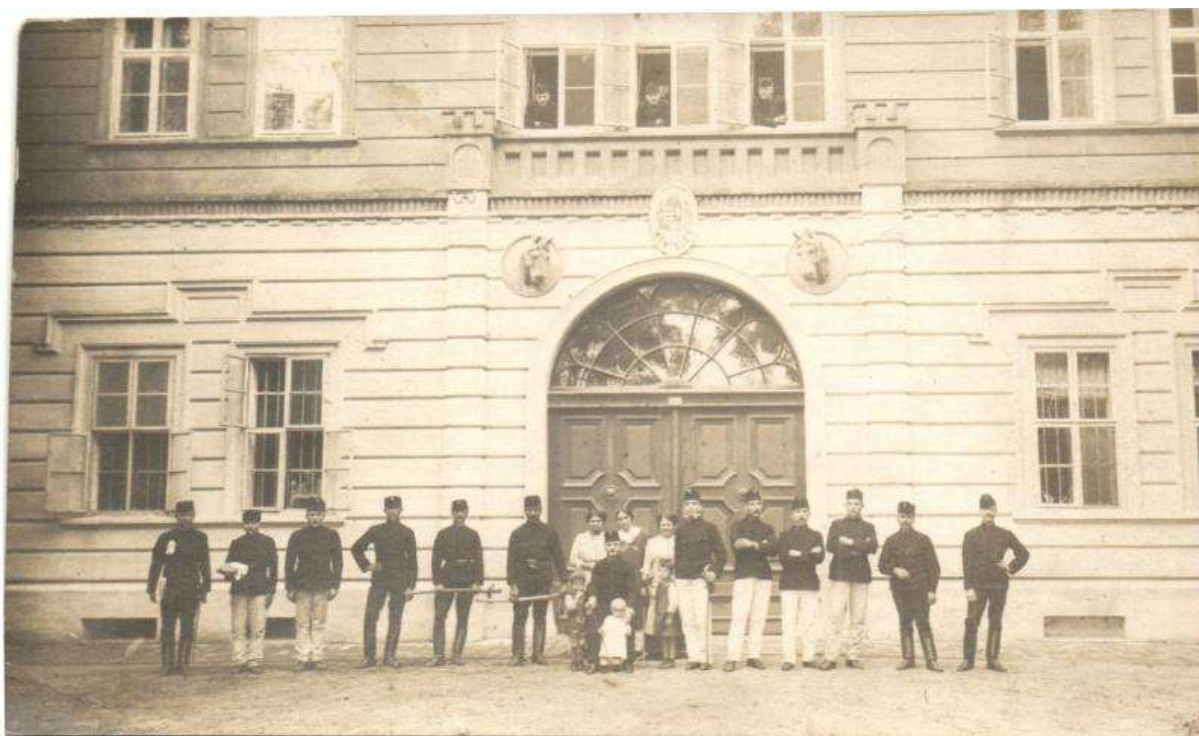
3. A Méntelep épülete egy 1906-ban készült képeslapon. Forrás: Hungaricana⁸

⁷ Köszönöm Papp József Kós Károly- és Podmaniczky-díjas helytörténésznek a segítséget.

⁸ Köszönöm a Hungaricanának és a Mezőgazdasági Múzeumnak a képet.



4. Az átépített főépület a Böszörményi út felől nézve. Fotó: Topor István



5. Debrecen, Magyar Királyi Méntelep katonákkal. Gábor János felvétele. Forrás: Darabant Aukcióház⁹

⁹ Köszönettel tartozom a Darabant Aukciós Háznak a fotóért. Gábor János fényképész így jellemezte Szabó Anna Viola: „Mesterember volt, olcsón dolgozott, festett díszleteket, kevés bútort használt, inkább kispolgárok látogatták, a háború előtt rengeteg katonafotót készített”. 1912 októberétől Debrecenben a Csapó utca 10. szám alatt volt műterme. 1912-előtt is Debrecenben dolgozott, de nem önálló fényképészként. 1915 körül meghalt, neve alatt 1917-ig özvegye vitte tovább az üzletet. ekkor nyílt lehetősége saját műtermet építeni. Szabó Anna Violának, a Déri Múzeum Fotótára vezetőjének szíves közlése, akinek hálával tartozom a felbecsülhetetlen képanyagért és segítségért.

A bejárat felett középen a címer mellette két oldalt egy-egy bronz lófej látható. A két lófejet az átépítéskor el akarták dobni, Hetey Sándor egykori hortobágyi ménesvezető mentette meg, ma a mátai törzsistállón vannak.



6. A két lófej a mátai törzsistálló falán. Fotó: Szabó Gábor



7. A méntelep egy 1902-ben feladott képeslapon ¹⁰

¹⁰ Forrás: Árverés 90 Bt

A délceg, keletiesen barna arcú tiszt hamar ismertté vált a városban. Köszönhetően annak, hogy „édes magyar nyelvünket is csak oly zamatosan beszélte, mintha csak a Basahalmán belül születet volna”. Nagy szó volt ez, hogy így vélekedtek róla, hiszen a régi civis mondás szerint csak azt tekintették tősgyökeres debreceninek, akinek a köldökzsinórját Basahalma és a Péterfia közötti helyen vágják el.¹¹

1886. szeptember 23-ikán a Ferencz József rend lovagkeresztjével tüntették ki.



8. FADLALLAH EL HEDAD MIHÁLY

cs. és kir. alezredes, a Ferencz József rend lovagja, a debreceni m. kir. állami méntelep parancsnoka

A debreceni méntelep az ő parancsnoksága idején jelentősen fejlődött. Az egyik legfontosabb feladata a városban állomásozó huszárezredek, így a császári és királyi 7. Vilmos huszárezred és a magyar királyi 2. debreceni honvéd huszárezred lovakkal való ellátása volt. Ezentúl a város polgárainak kancáit is ők látták el fedező ménekkel. A városi ménest ekkor már Mátára telepítették. A kitenyésztett és felnevelt állomány számára igyekeztek mind több versenylehetőséget biztosítani. A mai Lóverseny utca környékén és az Epreskertben országos hírű versenyeket rendeztek.

1890-ben Debrecen város tanácsa értesítést kapott arról, hogy I. Ferenc József király 1890. szeptember 12-én a városba látogat. Az uralkodónak ez volt a harmadik debreceni útja. Az országos és a helyi sajtó

¹¹ Ez volt a korai Debrecen két szélső pontja. A református nagytemplomtól légvonalban mintegy négy kilométerre található Basahalom és a Péterfia utca eleje, ahol régen városkapu állt.

is főhelyen közölt tudósítást a látogatásról.¹² Az Állami Méntelep meglátogatása is szerepelt a listáján. Egy páratlanul díszes kapu fogadta az uralkodót. Ezen áthaladva Horváth altábornagy és az arabból magyarrá lett Fadlallah el Hedad Mihály százados, méntelepparancsnok fogadta és kalauzolta végig a királyt, aki minden istállót megszemlélte. Nyolcvannégy szebbnél szebb mént vezettek elé. „Mintegy húsz kiválóbb fajú megnyerte őfelsége tetszését”. Gyönyörködve szemlélte a nemes állatokat. A telep rendje, berendezése felett meglepődését fejezte ki. Az uralkodó látogatását a méntelep egy a kapualjában elhelyezett márványtáblával örökítette meg. Ezt 1944-ben onnan levették. Húsz évvel később Hetey Sándor György találta meg és adományozta a Déri Múzeumnak.¹³

A telepen folyó munkát kiválóan szemléltetik az alábbi, 1906 körül keletkezett képek, amelyeknek készítője Perczel Miklós.¹⁴



9. Lovagoló katona a lovardában. Ltsz.n. 001167 N

¹² Budapesti Hírlap 1890. szeptember 13. 2. o.; Pesti Hírlap 1890. szeptember 13. 3. o.; Debreczen 1890. szeptember 13. 2. o.; Debreczen-Nagyváradai Értesítő 1890. szeptember 14. 1. o.

¹³ Hetey Sándor György: Debrecen és vidéke a lovasparádéken 1920-ig. Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1986. 323 – 324.

¹⁴ Perczel Miklós fényképész 1882-ben született Budapesten. Édesapja bonyhádi Perczel Dénes tábornok édesanyja Hipp Flóra. Apja az 1880-as évektől katonatisztként, mint méntelep parancsnok dolgozott többek között Dorozsmán, Mezőhegyesen, Eperjesen. 1906-ban vette át a debreceni méntelep parancsnokságát. Fia Miklós Pallagon tanult, majd tisztviselő lett és bekapcsolódott a debreceni amatőrfényképész mozgalomba. „Képei 1909-ben már kiállításon szerepeltek. Érdekelte a filmezés, a háború ideje alatt ösztöndíjjal külföldi gyárakban tanult (gyerekkorában szerzett süketsége miatt nem lehetett katona), 1919-20 körül operatőrként dolgozott. Az 1920-as évek közepétől visszatér a fényképezéshez, előbb amatőrként otthonában, majd 1929-ben, képzett fényképész feleségével, elegáns portréműtermet nyit a Szent Anna utca 12 alatt, 1935-ben fiókműtermet a Kálvin tér 3 alatt. Közben részt vesz a debreceni Fotoklub megalapításban, amelynek a háborúig aktív tagja, alelnöke, sok kiállítási érem nyertese. Műterme 1944-ben bombatalálatot kapott, mindenét elvesztette, a front elvonultával nem nyithatott újra, ezért hivatalnoki munkát vállalt a városházán, majd miután 1946-ban, származása miatt elbocsátották, igazolványképek készítéséből próbált megélni. Felesége dolgozhatott az 1951-ben megalakult Fényképész Szövetkezetben, Perczel azonban ott sem. 87 éves korában, 1969. május 29-én hunyt el Debreczenben. A század elején készült piktorialista és /vagy néprajzi jellegű fényképlemezeit 1917-ben ajándékozta a múzeumnak”. Szabó Anna Violának a Déri Múzeum Fotótára vezetőjének szíves közlése.



10. Katonák és lovak a lovardában. Ltsz.n. 001169 N



11. Katonák és lovaik sorakozója. Ltsz.n. 001170 N

Fadlallah több alkalommal is volt hivatalos kiküldetésben lovakért keleten. Első útja alkalmával Konstantinápolyig jutott. 1876-ban gróf Zichy Ferenc konstantinápolyi követ vásárolt tíz lovat, amelyeknek hazahozatalával őt bízták meg. 1885-ben Luczenbacher Miklós földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi titkárral Szíriába utazott lóvásárlás céljából. Erről az útból négy ménrel és öt kancával tért vissza. Köztük legkedvesebb lovával, a fekete színű beduin lóval, O-Bajánnal, amely Bábolna első számú fedezőménje lett, és amelynek vérvonalát ma is számon tartják.

A kiváló szakértelemmel, nyelvismerettel és helyismerettel rendelkező Fadlallahot, aki ekkor már alezredes, újabb expedíciók szervezésével bízták meg. A debreceni méntelepparancsnok 1897. február 17-én szállt hajóra Triesztben. Útjára Gauder méneskari főhadnagy, egy méneskari őrmester és egy tiszti szolga kísérté el. Előbb Alexandriába, majd onnan Kairóba utaztak, ahol angol kézben lévő arab ménesekben kerestek megfelelő állatokat. Mivel nem találtak számukra megfelelő állatokat, folytatták útjukat. Március 4-én Bejruthba érkeztek. Három nappal később Fadlallah felkereste szülőhelyét, a várostól 4 órányi távolságra lévő Bet Shababot. A lakók kitörő lelkesedéssel fogadták falujuk egykori szülőttét. „A falu előtt körmenettel vártak az érkezőkre. Elül egy kereszttel, zászlóval. A zenészek hangjaira három, nemzeti öltönyű férfi tánczolt, még pedig rendkívül kitartással folytonosan, menetközben is a fegyvertánczot lejtették, egész az alezredes egyik nagybátyjának házáig, mely a jelenlegi kirándulás célpontját képezte. Útközben a leányok rózsavízzel folyton fecskendezték utazóinkat és illatos füstölökkel szagosították be a levegőt, a merre mentek. Százakra menő kísérői örömükbe mindegyre örömkialtásokat hangoztattak arczukon leírhatatlan örömet lehetett látni. A vendégek oly vendégszeretetben részesültek, hogy ilyennél különb alig képzelhető. Fadlallah alezredes egyik nagybátyja maronita pap. Ugy ez a tisztas aggastyán valamint Fadlallah egyik unokaöccse, ki szintén pap, nem különben az összes rokonság jó módnak és nagy tekintélynek örvend”.¹⁵

Útja kiválóan sikerült. Darányi Ignác földművelésügyi-miniszter megbízásából hat mént vásárolt, köztük a legtöbb sikert hozó Bonavistát.



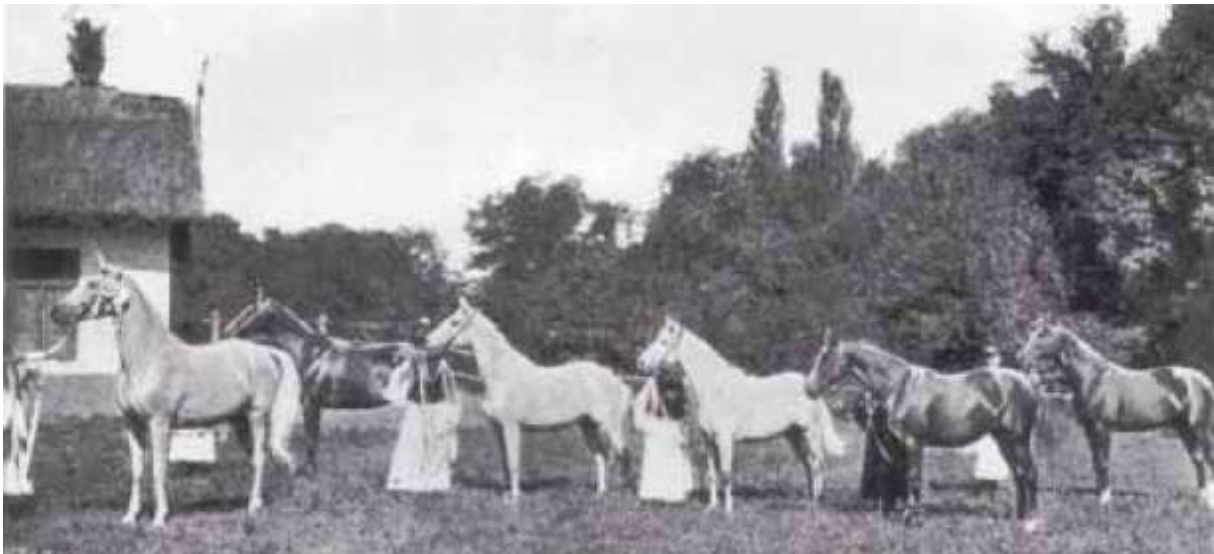
12. Bonavista a Vadász- és Verseny-Lap 1897. július 30-i számában

¹⁵ Vadász- és Verseny-Lap. 1897. március 26. 116. o.

1897. augusztus 3-án mintegy 120 méneskari tiszt szép házi ünnepet rendezett Bábolnán, hogy méltó módon megünnepeljék Fadlallah el Hedad Mihály ezredest a magyar lótenyésztés terén 40 év óta kifejtett páratlan buzgalmáért.

Az egykori parancsnokáról és mentoráról, Kozma Ferencről elnevezett hársak alatt a bábolnai telep parkjában a hársfák árnyékában, hosszú terített asztalok mellett foglaltak helyet az ünnepelt és ünneplői. Durmann Antal¹⁶ altábornagy köszöntőjében a királyt és az ünnepeltet éltette lelkes szavakkal. Lossonczy Mihály miniszteri tanácsos a jelen levő tisztikart köszöntötte fel. A debreceni méntelep küldöttsége is tiszteletét tette egykori parancsnokuk jubileumán. Vezetőjük pohárköszöntőjében a következőket mondta: „Ha a te nyelveden szólhatnék, hogy jobban oda férközhessek szivedhez, azon szólanék, Fadlallah! De régi közmondás, hogy a ki nem tud arabusul, ne beszéljen arabusul! Megértesz te így is, hiszen akkor is csak azt mondanám, hogy Allah és a magyarok nagy Istene sokáig éltesse!” Az ünnepelt meghatottan, szép, tiszta magyarsággal válaszolt a szónok szavaira. A társaság a napot táncmulatsággal zárta.¹⁷

1899-ben Debrecenből Bábolnára került. A bábolnai méntelep vezetésével bízták meg. Legnagyobb szakmai sikerét az 1900-as párizsi világkiállításon érte el. A nemzetközi lókiállításra a világ minden részéről érkeztek lovak. Több száz ménesből 1717 lovat állítottak ki. A rendezvény hatalmas tömegeket vonzott. Naponta több tízezer ember volt kíváncsi a világ legszebb lovaira. Bábolna nyolc lovat küldött a kiállításra. Ezek közül két mén és két kanca arany-, egy kanca ezüst, egy mén pedig bronzéremmel térhetett haza. Maga a ménes is aranyérmes lett.



13. Világkiállítás, Párizs 1900. A magyar királyi állami ménesek: Bábolna, Fogaras, Kisbér, Mezőhegyes törzskancái. Az élen a bábolnai ménes büszkesége 88. Shagya VIII.

Fadlallah el Hedad Mihály büszkén nyilatkozhatta idehaza tapasztalatairól: „Úgy a lóvásárlások, nemkülönben a gondos és szakszerű szaporítás és nevelés következménye, hogy Európában leggazdagabb és fajtatisztaságában nagy gondossággal őrzött arabs ménes Bábolnán van s bátran mondhatom, hogy a Keleten sem láttam olyan értékes, tiszta és gazdag tenyészanyagot, mint a bábolnai.”¹⁸

¹⁶ Gyarmatai Durmann Antal altábornagy a magyar királyi lótenyésztés intézetek katonai felügyelője volt.

¹⁷ Vasárnapi Ujság. 1897. 34. szám. 560. o.

¹⁸ Nyáry Krisztián: Egy szír bevándorló emlékére. Forrás: <http://huppa.hu/nyary-krisztian-egy-szir-bevandorlo-emlekere/>

A párizsi sikerek is ösztönözték Darányit, hogy újabb expedíciót indítson keletre. A vezető személye sem volt kérdéses: az ekkor már ezredesi rangot viselő Fadlallah Mihály kapta ezt a nehéz feladatot.



14. Az 1901/1902-es Fadlallah-expedíció tagjai: ülnek balról Fadlallah el Hedad Mihály, mellette Alfréd Rappaport beiruti konzul.

Az ötfős missziót Fadlallahon kívül, Halácsy Gyula főhadnagy, Bojtár Lajos őrmester, Pénzes János inas, illetve Darányi engedélyével, Szentkirályi István fiatal földbirtokos alkotta. 85 nap alatt összesen 3600 kilométert tettek meg lóháton. Nem egyszer kerültek nehéz helyzetbe. Az akkor még Török Birodalomhoz tartozó területen nem volt veszélytelen az utazás. Ezért egy török tisztet és négy katonát rendeltek melléjük, hogy szükség esetén megvédjék őket. A sivatagban vándorló beduin törzseket keresték és bizony megesett, hogy csak keserűvizes forrásból tudtak vizet meríteni, és ezt itták, illetve ezzel főztek. Egy másik alkalommal az előttük kúthoz érő beduinok az összes vizet kihúzták a kútból, így 36 órát kellett víz nélkül lenniük. Egyik éjjel, mielőtt Bagdadba értek volna, óriási vihar lepte meg táborukat. Ez ellen és a vele hordott rengeteg mennyiségű homok ellen sátraik igen gyenge védelmet nyújthattak. Reggelre még zárt bőröndjeik is megteltek homokkal”.¹⁹

Fadlallah több ezer lóból válogatta ki azt a tizenhármat, amelyet végül megvásárolt. A négy mén és kilenc kanca mellett vásárolt még két perzsa szamarat (egy mént és egy kancát), melyek a lovak szerelvényeit vitték útközben.

1902. április 16-án kötött ki hajójuk a Semiramis gőzös Triesztben. Négy nappal később a hosszadalmas szárazföldi és tengeri úttól elgyötört csapat épen és egészségesen megérkezett Bábólnára.

Bábolnai parancsnokként számos magas rangú vendéget fogadott és kalauzolt mintaszerűen vezetett telepén. 1904. június 4-én a japán herceget fogadta és mutatta meg neki az Arábiából importált, valamint az itt tenyésztett törzsméneket, az anyakancákat és csikókat valamint a párizsi világkiállításra szállítandó lóanyagot.²⁰ Legnevezetesebb vendége azonban Theodor Rooseveltt amerikai elnök volt, aki április 17-én érkezett hazánkba kétnapos látogatásra. Még aznap különvonattal Bábólnára utazott. Másnap reggeli után a méntelepre látogatott, ahol Fadlallah ezredes fogadta az elnököt. Rooseveltt gyönyörűséggel szemlélte a felvonultatott telivér arabs paripákat. Miután beírta nevét az emlékalbumba, az istállóban lévő anyakancákat és csikókat nézte meg. Egy órával Rooseveltt érkezése

¹⁹ Vadász- és Verseny-Lap. 1902. június 24. 324. o. Forrás: Arcanum Digitális Tudománytár

²⁰ Pesti Hírlap 1900. június 6. 9. o.

előtt a Handan nevű kancának csikója született. Fadlallah vendége iránti tisztelete jeléül a Roosevelt nevet adta az állatnak. Az elnök meghatódott a gesztuson, kísérete pedig viharos éljenzésbe tört ki.²¹

Fadlallahot 1913-ban I. Ferenc József vezérőrnaggyá nevezte ki.

392

R. K. 37. sz.

Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi október hó 29-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával:

Fadlallah el Hedad Mihály ezredesnek, a bábolnai állami ménes katonai osztaga parancsnokának, a *vezérőrnagyi* címet és jelleget díjmentesen legkegyelmesebben *adományozni* méltóztatott.

(Rend. sz. $\frac{12752.}{eln.}$ 1912 október 30.)

15. Kinevezése a Honvédségi Közlönyben

A következő évben saját kérésére nyugállományba helyezték.

345

28. szám.
1913. május 31.



Személyes ügyek.

RENDELETI KÖZLÖNY.

A MAGYAR KIR. HONVÉDSÉG SZÁMÁRA.

Legfelsőbb elhatározások.

Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi május hó 25-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával:

Fadlallah el Hedad Mihály vezérőrnagynak, a bábolnai állami ménes katonai osztaga parancsnokának saját kérelmére *nyugállományba való helyezését**) legkegyelmesebben *strendelni* és legkegyelmesebben *megparancsolni* méltóztatott, hogy nevezetnek ez alkalomból sok évi kötelességű és kiválóan eredményteljes szolgálatai elismerésül a *legfelsőbb megelégedés kifejezése tultul adassék.*

(Rend. sz. $\frac{9009.}{eln.}$ 1913 május 29.)

*) A nyugállományba való helyezés napja 1913. évi június hó 1-je.
Lakhely: Wien.

16. Rendelet nyugállományba helyezéséről.

A bábolnai gyerekek által csak „Fagylaltka bácsinak” becézet Fadlallah 1924-ben, 81 éves korában halt meg. Bábolnán temették el a magát magyarnak valló, de gyökereit mindvégig megtartó tábornokot. Az egykori szíriai bevándorló ma is a bábolnai temetőben nyugszik. Emlékét a ménesbirtok belső udvarán Lantos Györgyi szobrászművész alkotása őrzi.

²¹ Pesti Napló 1910. április 20. 6-7. o.



17. Lantos Györgyi 1985-ben készült bronz szobra Bábolnán

Mellette pedig legkedvesebb és legeredményesebb tenyészménjének, Obajannak emlékköve áll.



18. Obajan emlékköve

E kettő együtt hirdeti Fadelallah el Hedad Mihálynak és a bábolnai ménesnek a magyar lótenyésztésben elért páratlanul eredményes tevékenységét.

Felhasznált források:

Budapesti Hírlap 1890. szeptember 13. 1-3. o.

Budapesti Hírlap 1924. október 5. 8. o.

Budapesti Napló 1898. november 1. 5. o.
Debreczen 1902. január 15-i szám 4. o.
Debreczen-Nagyváradai Értesítő 1890. 38. szám, szeptember 14. 1. o.
Honvédségi Közlöny 1912. 392. o.
Honvédségi Közlöny 1913. 345. o.
Pesti Hírlap 1890. szeptember 13. 2-4. o.
Pesti Hírlap 1900. június 6. 9. o.
Pesti Hírlap 1924. október 1. 5. o.
Pesti Hírlap 1924: október 7. 10. o.
Pesti Napló 1910. április 20. 6-7. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1897. február 13. 60. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1897. március 26. 116. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1897. július 30. 374. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1898. február 19. 66. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1898. február 26. 74. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1902. június 20. 323. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1904. április 18. 207. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1912. november 2. 609. o.
Vadász- és Verseny-Lap 1915. november 8. 334. o.
Vasárnapi Ujság 1897. 34. szám 559. o.

A képek forrásai:

2. kép Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helytörténeti- és Fotótára
3. DMVJ Polgármesteri Hivatal Mikrofilmes Adattára
4. Hungaricana, Mezőgazdasági Múzeum
5. Topor István
6. Darabant Aukciósház
7. Szabó Gábor
8. Árverés 90 Bt
9. Arcanum Digitális Tudománytár
- 9 – 11. Déri Múzeum Fotótára
12. Arcanum Digitális Tudománytár
- 13 – 14. Dr. Hecker Walter: A Bábolnai Arab Ménes. 79. és 85. o.
- 15 – 16. Arcanum Digitális Tudománytár

17-18.

https://www.kozterkep.hu/~14454/Fadlallah_el_Hedad_Mihaly_Babolna_1985.html/photos/170141

https://www.kozterkep.hu/~14454/Fadlallah_el_Hedad_Mihaly_Babolna_1985.html/photos/84573

Felhasznált irodalom:

Nyáry Krisztián: Egy szír bevándorló emlékére. Forrás: <http://huppa.hu/nyary-krisztian-egy-szir-bevadorlo-emlekere/>

Dr. Hecker Walter: A bábolnai arab ménés.

Hetey Sándor György: Debrecen város törzsménésének története 1944-ig.

Hetey Sándor György: Debrecen és vidéke a lovasparádékon 1920-ig. Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1986. 323 – 324.

Topor István: Egy magyarrá lett szír története – Fadlallah el Hedad Mihály. Történelmi töredékek. Szerk.: Balogh-Ebner Márton – György Sándor – Hajnáczy Tamás. Gondolat Kiadó, 1919. 86-99. Az itt megjelent tanulmány bővített változata.